

Gazdag történelem

24 a kertés házak között

Kispest, Budapest XIX. kerülete. A múlt század közepén még puszta volt, valóságos betyárokkal. A század második felében indulnak meg Pestről a kispénzű emberek az olcsóbb telkekre, Kispestből község lesz. A terjeszkedő város később nagyközsége duzzasztja, a felszabadulás után már önálló kerülete.

Eltelt száz esztendő, de Kispest mindmáig megmaradt kertés, falusias településnek. Néhány gyára messziről kimagasodik

a jobbára földszintes házak közül. A városnak ezen a részén nincsenek impozáns középületek, legfőbb útvonala, a Vöröshadserég útja is csak az elmúlt években kezd városiasabb arcot ölteni. Ha valaki műemlékeket keres, Kispesten nagyon keveset talál. Úgy tűnik, itt van egy városrész, amely fennállása óta semmilyen nyomot nem hagyott hátra, amellyel elmondhatná a később jövőknek: Itt éltünk, így éltünk.

ajtón át mondhatta a magáét a tehetetlenül toporzékoló nyomozóknak.

Persze Seper Kajetánt is, a sztrájkoló munkásokat is csak ideig-óráig mentette meg a csárda Pesthez tartozása. De akkor már hagyomány volt itt a munkások összejövele.

Barangolunk tovább Kispesten és a történelemben. En a Hunyadi-mozit említem a szót érdemlő házak között, Benyó Márta kék iskolásfüzetet vesz elő. A fedelén szép írással ez áll: *Az életem története. Péter József vasmunkás halála előtt egy évvel írta meg, akinek élete minden perce Kispest munkásmozgalmához kapcsolódott. A Hunyadi-mozi helyén állt az a színpad, ahol 1900-ban mutatták be ennek a harcos vasmunkásnak a Bérharc című színművét. azt a darabot, amelynek végén a Marseilles-t éneklő munkások bátran bontják ki a zászlót ezzel a felirattal: Szabadság, Egyenlőség, Testvériség.*

A tűzoltóság épületét említem. Itt 1920 táján művésztelep volt. A munkás-művész Nagy Balogh János nevét viselő körbátor művészei tanították itt a tehetséges munkásokat művészetre és politikára.

Ez a nagy múltú képzőművész kör, most újraéled, hogy összefogja és irányítsa a kerületi územek önképzőkörreit.

Folytathatnám tovább. Az ős hajú, szemüveges asszony egyre járja a kerület üzemeit, az öregeket faggatja, gyűjti az anyagot olyan szorgalommal, amilyenre semmi sem kötelezheti az embert, csak a szenvedély.

Olyan hasznos szenvedély ez, amely széppé és könnyűvé teszi a barangolást a falusias arcú XIX. kerületben a látogatóknak, és ha megfelelő hely is lesz a múzeumnyi anyag elhelyezéséhez, megismerteti ennek a munkáskerületnek a mai fiataljait Kispest gazdag történelmével.

Díódi László

A második találkozás

— Sok jelet hagyott hátra, csak meg kell találni azokat.

Az asszony, aki ezt mondja, nem történéz. A kispesti gyors- és gépiró iskola igazgatója. Mégis a legtöbb oka neki van ezt kijelenteni. Szemrevételek kutatja, rendszerezi ennek a látszatra kevés történelmi emlékekkel rendelkező városrésznek a múltját.

— Miért?

Szemrehányón néz a szemüveg fölött, türelmetlenül mozdulattal igazítja meg ősz haját. Megígérteti velem, hogy róla nem beszélünk, csak Kispestről. De erről a városrészről nélküle lehetetlen bármit elmondani.

A Határcsárda

— Öt éve kiállítás rendezett a tanács a kerület múltjáról, jelenéről. Akkor kezdődött...

A kiállítás anyagát ugyanis aprólékos munkával Benyó Márta hordta össze, s míg egybe hordta és feldolgozta, úgy megszerette ennek a városrésznek a múltját, hogy többé nem tudott szabadulni tőle. Kezdetben helytörténeti kutatásokat végzett, jó néhány kiállításra való anyagot hozott össze, később külön gyűjtötte a Tanácsköztársaság dokumentumait, feldolgozta a kerületi iskolák történetét. Most Kispest munkásmozgalmi múltjának emlékeit gyűjti fáradhatatlanul.

Erről faggatom. Azzal

— Jó, válaszolok — kezdi neheztelő mosolyal. — Amikor tanítani kezdtem, döbbenet jöttem rá, hogy a gyerekek nem szeretik a történelmet. Elhatároztam, hogy élővé, érdekessé teszem számukra ezt a tárgyat.

Sok lehetősége nem volt hozzá, leginkább csak a szenvedélye és végtelen türelme, amellyel gyűjtötte a gyerekek számára legérdekesebb adatokat és történeteket.

Hamarosan búcsút kellett azonban mondania a történelemtanításnak, s mégis erre az időre esik a történelemmel való második találkozás.

kérdez vissza, mit ismerek Kispestből. Elsorolok néhány épületet, amely mostani barangolásaimban felkeltette érdeklődésemet. Mindegyikhez tud történetet.

— A Határcsárda...

— A Hofherr Traktorgyár jó néhány sztrájkja indult ki innen. A csárda néhány méterrel túl volt Kispest határán, még Pesthez tartozott. Szigoriak voltak a század elején az ilyen határok, így hát innen a kispesti csendőrség senkit nem vihett el. Ide menekült gyakran üldözői elől a harcos újságíró, Seper Kajetán is, ekét egy-egy élesebb hangú cikke után egész a csárda bejáratáig üldözték. Itt nyugodtan leülhetett és a nyitott

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: <i>Diódi László</i>		Cím: <i>Barangolás a külvárosban. Gazdag történelem a kertés házak között</i>	
Forrás: <i>Újságarca</i>			
(Hely)	<i>1963. márc. 22.</i>	(Köt. v. füz.)	(Oldal)
Tárgy	<i>91(439Bp)09</i>	Hely	
Idő	<i>1963.</i>	Személy	
Helyszám			

OSTÁLYOZÁS